

per a dar-me gust cantavan molts cançons y *folias*», MilàF (*Romlo.*, 373.15). Secundàriament, el mateix que *romànços*, pren el sentit de 'menuderies, ximpleres': «ANTONI. Que no ho sabias? / els allotjats... / MUNDETA. Sí, ja ho sé. / A. L'anada del fum. M. Fer què? / A. Perquè noestic per *folias*», Pitarra (*Les Carbasses de Mont-roig, Gatades II*, 38). A Pauils de Flamicell diuen *julia* per 'mena de cançó' (R. Violant i Simorra, BCEC, 1933, 286-7), variant no gaire fàcil d'explicar, no sé si deguda a contaminació de *joliu*, *jolia*=fr. *joli*, -ie; passat que fos tret d'una comunicació escrita, que llavors podria ser cacografia acastellanada d'una pronúncia *hulia* manllevada del baix-aragonès (però tinc nota de c. 1936 confirmant-la).

Sinònims de *follia*, menys afortunats, foren *foldat* (c. 1400, *AlcM*) = oc. *foldat*. Cal posar en gran dubte que hagi existit en aquest sentit un *folia* subst. f., car en la cita d'*AlcM* és amètric i per tant cal llegir «ma colp' e ma gran *folia*»; cf., però, *DAG.*, on sembla tractar-se (almenys en Belv.) d'un italianisme passatger i sense gaire realitat cat.⁴ *Follesa* [*follea*, S. XII; *follesa*, Llull]. *Folletat* (Llull). *Follor* (Llull, Fc. de la Via, *DAG.*, *AlcM*), que de fet no és més que oc. ant. (i que Dante posa en boca d'Arnaut Daniel, en els famosos versos occitans de la *Comèdia, Purg.* xxvi, 143).

Follet [«f. o *mampesada*: incubus, ephialtes, supressió nocturna», *DTo.* 1670; no en Busa-N., etc.; Belv.: «*anar com un follet, aparèixer un follet*: parecer un duende»]; «Becayna --- com era com un *follet* / dintre 'ls boscos s'amagava», c. 1810, MilàF., *Romlo.*, 127.5; «aquells objectes que feya botar pels esgrahons, com exalabrada vanguardia d'un capítol de *follets*», Noller (*Croquis del n.*, 16), tarr., etc. (BDC VI, 45; xv, 31). Mot comú amb oc. ant. *folet*, i fr. *esprit follet*; especialment popular a les Illes i zona circumpirenaica: civ.: «espíritu inquieto» (PzCabr.; BDLc XIII, 29; Joan Lluís Pallarès, *Els Pastors i les Estrelles*, p. 44, veg. *GISCA*); *Tenir follet* 'tenir habilitat de fer coses meravelloses' i *donar follet* 'conferir-ne' (veg. la cita de JnCastelló, *FOLGAR*); en mall. el significat que descriu *AlcM* és més evolucionat, però en algun passatge d'*AMALcover* és també 'tenir gran habilitat': «tal tx que hi haja mai dins cap monument valencià, és obra d'una mà catalana, que ha tengut *fullet* per aficar-s'hi» (BDLC VII, 1913, 279).

En els Pirineus, amb un significat secundari 'terbolí de vent', 'ventada impetuosa': Pallars Sobirà i Jussà, Segre Mj., and., berg. i ross. (Saisset, *Catalanas del Ross.*, 251), com en aranès (*holet*) i molts parlars oc. i fr. (*FEW* III, 692); denominació fundada en la creença que el terbolí és un ésser sobrenatural i màl·lèfic, veg. BDC xxiii, 291b.

La paraula *follet* degué, encara, existir no solament en italià (dialectalment *folletto*), sinó també en el mossàrab, judicant per la forma *folleto* en què s'usa en el val. meridional, si bé aplicat translaticíament a noiets entremaliats: «aon aniran estos *folletos*? —dien es dones al vore passà la pandilla» (Monòver: *Canyissaes*, 123); també la forma *fullet*, amb u inexplicable, en què el mot es pronúncia a Mallorca (*AlcM*, i supra) 60

diffícilment es pot explicar altrament que com a pronúncia arabitzada d'un mot pre-islàmic (observem que si es tractés d'una contaminació per part de *full*, *fulla*, mall. *fúj*, *fúy*, el resultat hauria estat **fuyét*, no pas *fulét*, i recordem que el nom del 'follet' en val. central és *donyet*, que també sembla ser mossarabisme o híbrid).

Follejar [fi S. xiv, Genebreda; «f. o tornar foll: desiipere, insanire; fer altro tornar foll, furiare, de mentare», Busa-N.; *DTo.*]. *Follasser* (?) (*DAG.*), i encara més *follera*, potser són més aviat derivats de FOLIUM que de FOLLIS? (per al darrer cf. especialment *moneda que té full*). +*Follí* 'plomissol': «lo corb és tan gelós de la sua femella (o, que bella muller!), que quan los corbatins són nats, per ço no-ls vol dar a menjar, ni sosté que la muller sua los en dó, perquè no semblen a ell, que no tenen les plomes negres, aquell pèl *folli*, mas axí blanquinós --- e Déus tramet-los ròs, ab què-ls proveeix», StVicentF (*Serm.* I, 20.22). Així com el sinònim *pèl moixí* es deriva de l'adjectiu *moix*, aqueix *pèl folli* podria ser derivat de l'adjectiu *fol*, en un sentit com 'pèl bordissenc' o 'pèl tou' (d'altra banda cf. l'alt-it. *folzel*, *filozel*, it. *filugello* 'mena de teixit de seda', que el *REW*, 3418 explica per FOLLICELLUS). Res a veure amb això el mot *folli* 'sutge', usual en el Sud i extrem N. valencià (Monòver, *Canyissaes*, 69), amb el qual vol confondre'l *AlcM*, el qual té la mateixa etim., FÜLLIGINEM, que el cast. (*DCEC*) HOLLÍN,⁵ cosa que no es presta a cap connexió semàntica amb el *pèl folli* o *moixí*.

CPR.: *Follament* [Llull, veg. supra; BMetge; «si no fos per la vostra gran clemència, aquell qui tan *follament* ha parlat merexia que li fos levada la vida», JoMartorell] (Ag. II, 41).

De *folliculus* 'petit sac', diminutiu de *follis*, es prengué, per via sàvia, *follicle* [*follicul*, 1868, *SLitCosta*; Lab., 1888]; *follicular* (id.), *folliculós* (id.), *folliculitis*.

¹ Única excepció fou Gamillscheg, en una nota de la *ZRPh* xli, 633, tan fora de raó que si no es tractés d'un etimòleg generalment crític i de considerable saber, la deixaríem en silenci com una estranya aberració, car suposar d'origen «gàllic» un mot en F- és una extravagància inconcebible. —² Cita en *AlcM*, on cal llegir *bandés* (= *banders* 'guardavinyes') no pas *bandes*. —³ En el sentit de 'folllia moral', etc., el mot va passar manllevat del català al castellà antic, on es documenta des de Berceo i en el S. xiv i princ. xv, en la forma catalana *follia*, V. *DCEC/DECH*. —⁴ Sembla que pugui venir també de FOLLIS, però en el sentit bàsic de 'saquet buit'; un cat. pop. o argòtic *follla* 'botifarra' recollit per Givanel, BDC VII, 16; si bé probablement per conducte d'alguna font dialectal o argòtica estrangera, no sé quina (cf. roms. *folte* 'panxa grossa', gall. *fol* 'sac de gemics', etc.). Quant a *follla* que el *DAG*. cita de Miquel Parets (c. 1640), com a nom d'una mena de representació o moixiganga, deu ser manlleu del cast. clàssic *folia*, per al qual veg. *DCEC* (HOLLAR, n. 9), amb el qual és possible que també hàgim de relacionar *follla* 'botifarra'; Giner i March